

Demokratisering i Litauen och Belarus

Eliters strategiska agerande

Zigne Edström
Hanna Tucan Oldgren

Abstract

Denna uppsats avser att förklara transition mot demokrati i Litauen och Belarus efter självständighetsförklaringarna från Sovjetunionen 1990 och 1991. Trots staternas geografiska och historiska närhet utgjorde deras demokratiska utveckling tydliga kontraster. Idag klassas Litauen som en demokrati medan Belarus är en auktoritär regim. Denna uppsats är främst en teoriprovande studie som testar O'Donnell och Schmitters teori om elitors strategiska agerande genom en kvalitativ studie på två fall. Uppsatsen utgår från de begrepp och faktorer som teorin identifierar som centrala i regimers transition mot demokrati; liberalisering, demokratisering, hard-liners och soft-liners, samt sprick- och paktbildning. Uppsatsen drar slutsatsen att teorin till viss del kan förklara transitionen i Litauen och varför en liknande utveckling inte skedde i Belarus. Eliternas strategiska agerande och deras förhållningssätt till varandra var en viktig förklaringsfaktor, men teorin misslyckas med att inte erbjuda ett tydligare ramverk för begreppens och faktorernas innebörd och hur dessa arbetar i samspel med andra eventuella mekanismer.

Nyckelord: demokratisering, liberalisering, Litauen, Belarus, elit, hard-liners, soft-liners, sprickbildning, paktbildning

Antal ord: 6449

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning	1
2	Tidigare forskning	2
3	Metod och material	4
3.1	Metod	4
3.2	Operationalisering.....	4
3.3	Material och källkritik.....	5
3.4	Avgränsning.....	6
4	Teori	8
4.1	O'Donnell och Schmitter	8
4.1.1	Liberalisering och demokratisering	8
4.1.2	Hard-liners och soft-liners	9
4.1.3	Sprickbildning och paktbildning.....	9
5	Bakgrund	11
5.1	Belarus	11
5.2	Litauen	13
6	Analys	16
6.1	Belarus	16
6.1.1	Liberalisering och demokratisering	16
6.1.2	Hard-liners och soft-liners	16
6.1.3	Sprickbildning och paktbildning.....	17
6.2	Litauen	18
6.2.1	Liberalisering och demokratisering	18
6.2.2	Hard-liners och soft-liners	18
6.2.3	Sprickbildning och paktbildning.....	19
7	Diskussion	20
8	Referenser	22

1 Inledning

Efter Sovjetunionens fall 1991 har övergången från kommunism endast vid ett fåtal fall resulterat i att de tidigare sovjetiska staterna uppnått demokrati och majoriteten av de 28 staterna är idag ännu inte fullt konsoliderade demokratier (McFaul 2002). Litauen utropade en självständighetsförklaring redan 1990 vilken blev reell augusti året efter, samtidigt som Belarus återopade sin självständighet efter Moskva-kuppen. Trots den geografiska och historiska närheten illustrerar staternas demokratiska utveckling stora skillnader. Litauen påbörjade en liberalisering- och demokratiseringsprocess efter självständighetsförklaringen. Idag klassas staten som en "flawed democracy" av Economists demokratiindex (EIU 2017) och som en fri, konsoliderad demokrati av Freedom House (2018a). Politiska och civila rättigheter anses generellt vara respekterade, även om Litauen har problem med korruption och ojämlikhet (ibid.). Belarus påbörjade också en liberaliseringsprocess de första åren efter 1990, men demokratiseringen stannade av och tog sedan en motsatt riktning. Idag klassas staten som en auktoritär regim av Economists demokratiindex (EIU 2017) och som en icke fri stat av Freedom House (2018c). Valen i Belarus är noggrant övervakade av staten, och medborgarnas fri- och rättigheter är minimala (ibid.). Dessa två kontraster väcker frågor om varför Litauen uppnådde demokrati medan Belarus inte gjorde det.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka vilka förklaringsfaktorer som ligger bakom de stora skillnaderna i liberalisering och demokratisering i Litauen och Belarus. Uppsatsen kommer att ta utgångspunkt i O'Donnell och Schmitters demokratiseringsteori som berör politiska elitors strategiska agerande. Målet med uppsatsen är utröna om den är applicerbara på studiens två fall. Uppsatsens frågeställning är följaktligen:

- Kan O'Donnell och Schmitters teori om elitors strategiska agerande förklara transition mot demokrati i Litauen och frånvaron av transition mot demokrati i Belarus?

2 Tidigare forskning

Detta avsnitt presenterar några av de centrala bidragen till forskning som berör politiska aktörers inverkan på transition i Östeuropa efter Sovjetunionens upplösning. I *Transition to Democracy in Eastern Europe* studerar Klaus Von Beyme transition till demokrati i Östeuropa (1996). Hans studie riktar in sig på att undersöka processerna kring hur de politiska partierna bildas, hur politisk kultur skapas och förändras, samt hur nya politiska institutioner formas och hur demokratisering påverkas av ekonomisk utveckling. Von Beyme testar demokratiseringsteorier som utformats från tidigare transitioner i den tredje demokratiseringsvågen på Östeuropa. Hans studie genomfördes kort efter upplösningen av Sovjetunionen, och han drar redan i denna slutsatsen att många östeuropeiska stater riskerar att fastna i en hybrid mellan demokrati och auktoritär regim.

I *The Fourth Wave of Democracy and Dictatorship: Noncooperative Transitions in the Postcommunist World* analyserar Michael McFaul aktörscentrerade teorier om transition på östeuropeiska stater (2002). Han försöker förklara varför vissa stater övergav kommunismen för demokrati medan andra förblev auktoritära regimer. McFaul applicerar det aktörscentrerade perspektivet som dominerat tidigare demokratiseringsanalyser av den tredje demokratiseringsvågen, men han tillför även alternativa mekanismer som kan påverka om en regim drar sig mot demokrati eller diktatur. Han drar slutsatsen att asymmetriska maktbalanser påverkar utfallet; i länder där demokraterna har en avgörande fördel uppstår demokrati, medan i länder där diktatorn har en avgörande fördel uppstår istället diktatur. I vissa fall, där fördelningen av makt mellan den gamla regimen och dess utmanare är relativt jämn, produceras instabila, icke-konsoliderade demokratier.

Vladimir Gel'man diskuterar och definierar i sin studie *Out of the Frying Pan, into the Fire? Post-Soviet Regime Changes in Comparative Perspective* regimskiften och analyserar vilka element som är centrala för att ett land ska demokratiseras (2008). Han utgår från teorier om eliter men skapar även en typologi för olika typer av elitkonflikter, samt diskuterar deras potentiella utfall. Vidare skapar han också en typologi för olika typer av eliter. Dessa teorier applicerades i en komparativ studie på flera post-kommunistiska stater, där ländernas respektive eliter klassificeras enligt typologierna. Han klargör centrala beståndsdelar som påverkar regimskiften, samt utreder likheter och skillnader mellan de olika länderna och för att förklara utfallet av deras demokratiseringsprocesser.

På fallet Litauen har Diana Janusauskiene genomfört en studie om demokratisering genom att analysera rollen av politiska ledare (2011). Hon undersöker den nya politiska scenen, transformationen av partisystemet, politiska

eliter och framförallt rollen av en framväxande elit från ungdomspartier i Litauen. Janusauskiene länkar teorier om demokratisering och eliter till faktiska utfall, och konstaterar att eliter i Litauen var de huvudsakliga aktörerna i transformationen av regimen efter självständigheten från Sovjetunionen. Hon belyser i sin studie vikten av att landets politiska eliter genomgår en generationsförändring, och att ungdomspartier spelar en central roll i processen då dessa kommer att utgöra framtidens politiska ledare.

3 Metod och material

Detta avsnitt ger en redogörelse för studiens metod och presenterar det tillvägagångssätt som utgör basen av denna uppsats. Avsnittet går även igenom operationaliseringen av studiens centrala begrepp och hur dessa kommer att användas vid tolkningen av de politiska eliternas ageranden. Här presenteras också valet av det material som kommer att ligga till grund för uppsatsen samt kritiska kommentarer. Avslutningsvis går avsnittet även igenom och motiverar studiens avgränsningar.

3.1 Metod

Uppsatsens frågeställning kommer att besvaras genom en komparativ och kvalitativ studie av två fall. Uppsatsen har främst en teoriprovande ambition och använder en "bakvänd" mest lika-design då värdet på den beroende variabeln redan är känd (Esaiasson m.fl. 2017 s. 103). Tillvägagångssättet gör det möjligt att undersöka huruvida aktörers strategiska ageranden och förhållningssätt har skiljt sig åt mellan de två analysenheterna. Uppsatsen gör således ett visst antagande om troliga mekanismer som gjort att X (politiska aktörers strategiska agerande) har påverkat Y (transition mot demokrati) utifrån den teori som skall prövas.

Studien inleds med att utröna de centrala politiska aktörerna och deras ageranden under tidsperioden 1990–2000. Målet är att skapa en översikt för att se hur olika mekanismer har samarbetat och i vilken ordning dessa har ägt rum. Det kommer således ske en spårning av de mekanismer som den valda teorin pekar på. Därefter kommer teorin att prövas mot basis av denna översikt. Detta kommer att genomföras genom en operationalisering av teorins centrala begrepp och förklaringsfaktorer. Detta angreppssätt gör det möjligt att undersöka om dessa finns närvarande i de valda fallen, och således om teorin är applicerbar eller inte.

3.2 Operationalisering

Uppsatsen kommer att använda sig av en rad begrepp inom transitionsteori för att systematiskt följa processerna i länderna från ett aktörsperspektiv. Först och främst måste begreppet transition fastställas. **Transition** definieras i denna uppsats som övergången från auktoritärt styre mot demokrati enligt O'Donnell

och Schmitters terminologi. Uppsatsen kommer således att använda begreppet transition som intervallet mellan en politisk regim till en annan (1986 s. 5). Uppsatsen kommer även att skilja mellan två centrala faser som introduceras av O'Donnell och Schmitter. De definieras **liberalisering** som ett vidgande av rättigheter för individer och sociala grupper (O'Donnell – Schmitter 1986 s. 6). Uppsatsen kommer således att se liberalisering som ett utökande av civila fri- och rättigheter, och inte ett fullbordande av dessa. Begreppet **demokratisering** används i bemärkelsen att medborgare får rätt till kollektivt beslutsfattande samt att det finns skyldigheter att dessa beslut implementeras med både lika tillgång men även lika ansvarsutkrävande för alla medborgare (O'Donnell - Schmitter 1986 s. 7).

För att testa O'Donnell och Schmitters teori om de mekanismer som ligger bakom liberalisering och demokratisering måste även dessa operationaliseras. En av dessa mekanismer är **sprickbildning** som innebär att det uppstår en klyfta inom den sittande regimen (Ekman m.fl. 2014 s. 83). Uppsatsen kommer således att identifiera en sprickbildning som att det uppstår motsättningar mellan de politiska eliterna. En annan mekanism är **paktbildning** som innebär en överenskommelse eller kompromiss mellan politiska aktörer som avser att definiera regler som styr utövandet av makt med basis av att de gemensamt säkerställer vissa intressen (O'Donnell - Schmitter 1986 s. 37). Uppsatsen kommer att identifiera paktbildning som en uppgörelse mellan de politiska eliterna.

Agerandet hos s.k. **hard-liners** och **soft-liners** kommer också att analyseras och behöver således också operationaliseras. Hard-liners innebär aktörer som företräder “regimens repressiva institutioner” och de soft-liners innebär aktörer som är för reformer (Ekman m.fl. 2014 s. 83). Uppsatsen kommer således identifiera hard-liners som de politiska eliter som avser att bevara auktoritära institutioner, och soft-liner som de som avser att införa demokratiska reformer. Uppsatsen kommer avslutningsvis att avgränsa och definiera **politiska eliter**. Infocore definierar politiska aktörer som “individuals who have obtained at least some measure of political power and/or authority in a particular society who engage in activities that can have a significant influence on decisions, policies, media coverage, and outcomes associated with a given conflict” (Wolfsfeld 2015). Denna uppsats ger politiska eliter en snävare definition som individer med ledande positioner inom de största partierna, det vill säga eliter som vid något tillfälle under tidsperioden har påverkat politiken antingen som ledare inom partier, statsöverhuvuden, eller ministrar.

3.3 Material och källkritik

Denna uppsats använder sig endast av sekundärmaterial från tidigare studier av fallen. Materialet används för att kartlägga de centrala politiska aktörerna och deras ageranden i Belarus och Litauen under tidsperioden 1990–2000. För att undersöka Belarus används ett flertal studier. Utgångspunkt tas i en studie av

Vladimir Gel'man, professorn i statsvetenskap och sociologi, som klassificerar eliter och elitkonflikter och applicerar dessa på ett antal post-sovjetiska stater. Vidare används även en bok av Lucan Way, docent i statsvetenskap, som studerar framväxten av autokratiska styren och ledare. Information har även inhämtats från databaser som Freedom House och Nationalencyklopedin samt tidnings- och tidskriftsartiklar.

På fallet Litauen används följande studier; en studie av Austra Park från Siena Collage som redogör för landets presidenter efter 1990; en studie av Diana Janusauskiene, docent vid Mykolas Romeris universitet i Vilnius, som beskriver agerandet hos politiska partier; en studie av Irmina Matonytė vid institutet för social forskning i Vilnius som undersöker Estland, Lettland, Litauen och Polens parlamentarikers förhållande till kommunism; samt en artikel av Virgis Valentinavicius som ger en överblick över politiken i Litauen från självständighet och fram till 2002. Majoriteten av de källor som utgör basen för denna studie är hämtade från tidskriftsartiklar eller böcker av är akademiker i social- eller statsvetenskap.

Den bakgrundsinformation som studierna tillför kontrolleras gentemot varandra och databaserna Freedom House och Nationalencyklopedin. Studierna är samtida vilket medför att informationen är uppdaterad, men kan också innebära problematik ur ett tidsperspektiv. Då denna studie inte har möjligheten att genomföra intervjuer av primärkällor så har materialet utgjorts av studier som avsett att beskriva det politiska läget i Litauen och Belarus samt studier som skildrat de politiska aktörerna och deras ställningstaganden. Avslutningsvis innebär sekundärmaterialet även att uppsatsen inte tillför något nytt material. Den kan heller inte förhålla sig till de eventuella fel som kan förekomma i studier av andra forskare.

3.4 Avgränsning

Uppsatsen gör en avgränsning till två fall för möjligheten att genomföra en kvalitativ och komparativ fåfallstudie av Litauen och Belarus. En avgränsning av tidsperioden för transition mot demokrati tillämpas då studien kommer att begränsas från det att länderna utropade självständighet från Sovjetunionen och decenniet som följde. Denna tidperiod uppfattas som avgörande för möjlighet att testa den avsedda teorin och besvara studiens frågeställning. Uppsatsen gör även en avgränsning med hänsyn till teorier då det endast är O'Donnell och Schmitters teori om aktörers strategiska agerande som skall prövas. Denna avgränsning tillämpas då det tycks finnas en avsaknad av studier som genomgående prövar denna teori på de valda fallen. Majoriteten av studier med ett aktörscentrerat perspektiv är mångfallsstudier. Det finns således även en avsaknad av kvalitativa fåfallsstudier om aktörers agerande i denna region under den valda tidsperioden. Således har uppsatsen som mål att, utöver ett bidrag till teorin som sådan, även kunna vidga förståelsen för transition i Belarus och Litauen. Vidare är det även faserna liberalisering och demokratisering inom O'Donnell och Schmitters

transitionsteori som kommer att stå i fokus, snarare än konsolidering av demokratin, då dessa två fokuserar mer på mekanismer i förhållande till aktörernas agerande.

4 Teori

Det finns en rad teorier och förklaringsmodeller som lyfter fram politiska aktörer, strategier och processer som centrala faktorer till demokratisering. Transitionsteori ser demokratisering som en kamp mellan olika politiska spelregler där de politiska aktörerna får en central roll. Transitionsprocessen innehåller, enligt denna teori, ett antal strategiska beslut som blir avgörande för regimförändringar och huruvida dessa beslut är till fördel för demokrati (Ekman m.fl. 2014 s. 75). I detta avsnitt ges en redogörelse för O'Donnell och Schmitters bidrag till transitionsteorin genom att presentera några av de centrala beståndsdelar som enligt dem påverkar transition.

4.1 O'Donnell och Schmitter

I *Transitions from Authoritarian Rule* lägger Guillermo O'Donnell och Philippe Schmitter fram en teori om demokratiseringsprocessen, och mer specifikt en teori om de fall där en auktoritär regim öppnar upp för möjligheten till en sådan process. Deras bok utgör en av de första studierna som systematiskt jämför transitionsprocesser mellan en bred skala av stater. Framförallt poängterar de att det inte är revolution utan snarare transition som är det kritiska momentet för framväxten av en demokratisk stat (O'Donnell – Schmitter 1986).

4.1.1 Liberalisering och demokratisering

O'Donnell och Schmitters definierar en transition som ett intervall mellan den icke-demokratiska regimens fall till den tidpunkt då en ny form av politisk regim etablerats. Teorin bygger på en uppdelning mellan liberalisering och demokratisering (O'Donnell – Schmitter 1986 s. 6–8) Liberalisering inleder transitionen och karaktäriseras av att regimens förtryck avtar (Ekman m.fl. 2014 s. 82). De beskriver begreppet liberalisering främst som en utvidgning av den politiska sfären med utökade politiska rättigheter: “[b]y liberalization we mean the process of making effective certain rights that protect both individual and social groups from arbitrary or illegal acts committed by the state or thirds parties” (O'Donnell - Schmitter 1986 s. 6). Således innebär liberalisering ett utökande av fri rörlighet, yttrandefrihet, organisationsfrihet, rätt till rättvis rättegång och så vidare. Det som bör noteras här är att liberalisering inte innebär att dessa fri- och rättigheter garanteras, men att det sker en utökning av dessa. Enligt O'Donnell

och Schmitter är denna fas en nödvändig förutsättning för att nästa fas, demokratisering, skall möjliggöras (1986 s. 7).

O'Donnell och Schmitter menar att det demokratiska systemet oundvikligen kommer att skilja sig mycket mellan olika länder. Förekomsten av vissa institutioner och rättigheter samt det regelverk som finns räcker således inte för att definiera begreppet demokrati (O'Donnell - Schmitter 1986 s. 8). De definierar dock några element som de menar är vedertaget grundläggande för att systemet ska klassas som demokratiskt; hemliga val, allmän rösträtt, regelbunden konkurrens mellan partier vid val, samt organisationsfrihet och ansvarsutkrävande av myndigheter (O'Donnell - Schmitter 1986 s. 8). Dock menar O'Donnell och Schmitter att det även finns andra institutioner som kan ses som en del av demokratins utökning; lagprövningsrätt, offentlig finansiering av partier och obegränsad tillgång till information är exempel på detta (1986, s. 7-8). Demokratisering innebär således att processen där dessa institutioner implementeras och medborgerliga rättigheter och skyldigheter i det politiska systemet utökas.

4.1.2 Hard-liners och soft-liners

Enligt O'Donnell och Schmitter utgör transitionsfasen främst en kamp om hur de politiska institutionerna skall utformas och vilka aktörer som skall få tillträde till dessa. Denna period kännetecknas av instabilitet då de politiska spelreglerna inte är tydligt definierade (1986 s. 6). Kampen uppstår främst mellan två grupper som de benämner hard-liners och soft-liners. Hard-liners är de som vill behålla de auktoritära institutionerna, då de menar att det är ett önskvärt och hållbart styrelseskick. Detta kan göras genom att antingen förkasta de demokratiska principerna helt, eller genom att ge ett sken av ett demokratiskt system men samtidigt fortsätta att förfoga över den auktoritära hierarkin. O'Donnell och Schmitter urskiljer två typer av hard-liners; opportunister som vill behålla styrelseskicket då de tror att det kommer gynna dem själva, och de som helt förkastar den demokratiska patologin av exempelvis ideologiska skäl (1986 s. 16). Även opportunistiska soft-liners kan vara repressiva till sin karaktär, men det som skiljer dem från hard-liners är att de inser att ett elektoralt system måste implementeras för att legitimera sin regim och behålla sina ledande positioner. Soft-liners kan även förespråka ett demokratiskt och liberaliserat system av ideologiska skäl. Dessa bygger sina argument på att det krävs en viss grad av liberalisering för att regimen ska klassas som legitim (O'Donnell - Schmitter 1986 s. 16-18).

4.1.3 Sprickbildning och paktbildning

Hard-liners och soft-liners ageranden är centrala element i O'Donnell och Schmitters teori. Aktörernas agerande kan frambringa två olika utfall, eller mekanismer, som båda är betydelsefulla för transitionen. En av dessa mekanismer

är sprickbildning som innebär att det uppstår en klyfta inom den sittande regimen. Sprickbildning kan således ses som skapandet av oenigheter eller skilda ambitioner mellan de politiska eliterna (Ekman m.fl. 2014 s. 83). En andra viktig mekanism inom O'Donnell och Schmitters teori är paktbildning som innebär en överenskommelse eller kompromiss mellan politiska aktörer som avser att definiera regler som styr utövandet av makt för att de gemensamt säkerställa vissa intressen. Dessa pakter kan vara temporära, men betyder att eliterna samarbetar för att undvika de utfall som inte skulle gynna dem (O'Donnell - Schmitter 1986 s. 37). Sprickbildning och paktbildning är således två faktorer som kan öppna möjligheter för transition, men som också är betydelsefulla på så sätt att utformningen av dessa lägger grunden för regimen's framtida utveckling.

5 Bakgrund

Detta avsnitt avser att redovisa händelseförloppet i Belarus och Litauen efter självständighetsförklaringarna 1990 genom att utröna de centrala händelserna från ett elitcentrerat perspektiv. Avsnittet är uppbyggt på så vis att det följer tidsförloppet för de två fallen för att ge en bild av perioden steg för steg. Här kommer även de centrala aktörerna i Belarus och Litauen att presenteras; vilka var de, hur agerade de, samt vad var deras ställningstaganden och förhållningssätt gentemot varandra.

5.1 Belarus

Belarus hade under det sovjetiska styret en, relativt andra delar av det sovjetiska väldet, stor ekonomisk framgång med en högre grad av produktion och välfärd (Karbalevich 2002). Den belarusiska ledningen var i hög grad centraliserad med svag självständighet från Moskva (Gel'man 2008). Belarus saknade generellt en egen tydlig nationell identitet då folkets identitet till viss grad var knuten till den sovjetiska identiteten (White - Feklyunina 2014 s. 163–164). Stödet för det sovjetiska styret var stort både bland folket och den politiska eliten. Under en folkomröstning i mars 1991 röstade ca 80 procent av befolkningen för att bibehålla ett sovjetiskt styre (ibid.).

Styrande elit var "The Communist Party of Belarus" (KBP) som var en belarusisk fraktion av det sovjetiska kommunistiska partiet. KBP var starkt pro-Moskva, men trots detta fördömde partiet inte kuppen i Moskva 1991. Efter kuppens kollaps utropade Belarus självständighet från Sovjet, vilket kom som följd av flera kringliggande faktorer, bland annat självständighetsförklaringar av kringliggande stater (Estland, Lettland, Ukraina och Litauen) likväl som påtryckningar från anti-Moskva partiet "Belarusian Popular Front". Det kommunistiska partiet (KBP) förbjöds, och det nya partiet "Party of Belarusian Communists" (PKB) bildades som det nya kommunistiska partiet. Detta innebar att det skedde en viss omstrukturering av det kommunistiska partiet, men de som hade innehaft poster inom KBP kunde generellt återfinnas på motsvarande post inom PKB, framförallt inom eliten av partiet. En av dessa var Vyacheslav Kebich, landets premiärminister. Kebich och PKB förde en starkt pro-Ryssland politik. Den nationalistiska Stanislav Shushkevich tog plats som statsöverhuvud. (Freedom House 2018a). Självständigheten från Sovjetunionen medförde att vissa sovjetiska mekanismer som tidigare försäkrat en central ekonomisk kontroll helt togs bort, vilket resulterade i en osäker ekonomi (Way 2015 s. 118–119).

Bristen på riktning inom det kommunistiska partiet och det folkliga missnöjet med partiets ekonomiska reformer lämnade utrymme för liberalistiska och nationalistiska partier att öka sitt inflytande. Den demokratiska rörelsen BPF växte sig större och blev den största och mest aktiva oppositionen. BPF välkomnade alla typer av partitillhörigheter, även kommunister, förutsatt att de förespråkade ett fullkomligt självständigt och demokratiskt Belarus. De menade själva att de var en rörelse, men började under 90-talet agera allt mer som ett parti (Karbalevich 2002). De lyckades bland annat att genom namninsamlingar att tvinga regeringen att ändra konstitutionen och förkorta tiden statsöverhuvudet får sitta vid makten.

Alyaksandr Lukashenka var ledamot i parlamentets antikorrupsionsutskott, och sågs till viss del som ett alternativ till den fragmenterade eliten. Han saknade i hög grad administrativa, ekonomiska, organisatoriska och ideologiska resurser, men lyckades ändå ta sig in på den politiska arenan (Gel'man 2008). Lukashenka förespråkade, precis som den favorittippade sittande premiärministern Vyacheslav Kebich, det kommunistiska och sovjetiska statssystemet och en monetär union med Ryssland (Way 2015 s. 120). Både Lukashenka och Kebich förlitade sig till stor del även på att tillskansa sig politisk makt genom staten, istället för att bygga ett eget parti (Way 2015 s- 119)

Lukashenka ledde en anti-korrupsionskampanj där han anklagade ett 70-tal parlamentariker för korruption, däribland det dåvarande statsöverhuvudet Stanislav Shushkevich (Nationalencyklopedin 2018a). Shushkevich tvingades avgå, trots att dessa anklagelser sedan dess motbevisats (Bennett 2011 s. 22–24). I början av 1994 antogs en författning där ett presidentämbete instiftades. I det påföljande valet till sagda ämbete fanns flera möjliga kandidater, bland annat tidigare statsöverhuvudet Shushkevich, samt Zenon Paznyak som var ledare för Belarusian Popular Front (Nohlen – Ströver 2010 s. 252). Slutligen kvarstod endast Lukashenka och Kebich. Kebich var den förväntade vinnaren men förlorade trots det stort till Lukashenka som fick hela 80 procent av rösterna (New York Times 1994). Lukashenkas vinst har till stor del tillskrivits hans effektiva anti-korrupsionskampanj samt hans öppna missnöje med de ekonomiska reformerna som införts sedan sovjetunionens fall. (ibid.)

Lukashenkas tillträde till presidentämbetet blev starten på en ny auktoritär regim. Under 1996 bröt en pro-Lukashenka fraktion loss från PKB och bildade det nya partiet ”Communist Party of Belarus”. Med stöd av detta parti, och med stöd av presidentvalet som grund, införde Lukashenka samma år en ny konstitution där bland annat tidsgränsen för hans presidentskap avskaffades och parlamentet fick en alltmer begränsad makt (Gel'man 2008). Han har sedan dess även fortsatt att anklaga parlamentariker med opponerande åsikter för korruption, eller helt uteslutit dem från parlamentet (Way 2015 s- 120-121)

Tabell 1. Översikt över Belarus statsöverhuvuden och premiärministrar eller motsvarande under tidsperioden 1991–2000 (Nationalencyklopedin 2018a)

Tidsperiod <i>Statsöverhuvud</i> <i>mandatperiod</i>	Statsöverhuvud <i>Partistöd</i>	Premiärminister eller motsvarande <i>Partitillhörighet</i>
-1991		Vyacheslev Kebich <i>Sovjetunionens kommunistiska parti</i>
1991-1994	Stanislau Shushevich <i>Oberoende</i>	Vyacheslev Kebich <i>Party of Belarusian Communists</i>
1994-1996	Alyaksandr Lukashenka <i>Oberoende</i>	Mikhail Chyhir <i>Oberoende</i>
1996-2000	Alyaksandr Lukashenka <i>Stöd av Belarus Communist</i> <i>Party</i>	Syarhei Linh <i>Belarus Communist Party</i>

5.2 Litauen

Den första motsättningen som uppstod i Litauen i slutet av 80-talet utgjordes av en nationalistisk kamp som blev en drivande faktor både icke-kommunistiska och flera kommunistiska politiska eliter. Kampen mynnade ut i självständighetsförklaring av det Litauens kommunistiska parti från Sovjetunionens kommunistiska parti 1989 (Janušauskienė 2011 s. 7). Efter upplösningen från Sovjetunionen uppstod en ny kamp mellan de kommunistiska och det icke-kommunistiska fraktionerna. Den främsta kampen stod mellan Algirdas Brazauskas, tidigare ledare för Litauens kommunistiska parti och då ledare för Demokratiska Arbetarpartiet, och Vytautas Landsbergis som bildat den nationalistiska demokrati- och frihetsrörelsen *Sąjūdis* på slutet av 80-talet (Park 2015). Efter självständighetsförklaringen lyckades det anti-kommunistiska lägret ta grepp om makten då folkfronten fick stora framgångar i 1989 val till Sovjetunionens folkkongress. Detta resulterade i en splittring av kommunistpartiet. I mars 1990 utfärdades Litauens högsta råd en självständighetsförklaring och Landsbergis valdes till ordförande för Litauens Högsta sovjet, vilket var liktydigt med statschef, även om självständigheten inte blev reell innan Moskva-kuppen ett år senare (Nationalencyklopedin 2018b).

Åren 1990–1992 var endast 41.4 procent av parlamentarikerna kommunister (Matonytė 2009). Detta innebar att det icke-kommunistiska lägret dominerade legislaturen vid tidpunkten för skapande av exekutiven. Brazauskas, lyckades trots detta behålla inflytande. Han hade innan Landsbergis tog över innehaft

ordförandeposten januari-mars, men trots övertaget från sin politiska motståndare var han fortfarande närvarande som Litauens vice premiärminister. Brazauskas och hans partimedlemmar argumenterade starkt för en modell som skulle ge parlamentet mer makt. De var oroliga för att Landsbergis skulle vinna landets första presidentval, vilket skulle innebära att högerpartiernas position stärktes ytterligare. Landsbergis och högerblocket stöttade istället en stark president med förhoppningen att den nya politiska aktören skulle stå emot ett kommunistisk förnyande och rörelser tillbaka mot Ryssland (Park 2015). Motsättningarna mynnade ut i bildandet av ett semipresidentiellt system där presidenten fick beslutandemakt över viktiga utrikespolitiska frågor och makt att forma utrikespolitiken i samspel med regeringen (ibid.).

Brazauskas valdes dock till Litauens första president 1993 efter att den nya konstitutionen röstades igenom året innan (ibid.). Vid denna tidpunkt hade även vänsterpartierna vunnit en klar majoritet i det parlamentariska valet (Valentinavicius 2003). Det kommunistiska lägret hade således makten över exekutiven åren 1993–1996 och då parlamentet bestod till 51.8 procent av parlamentariker involverade i kommunistisk politik mötte den nya presidenten lite motstånd (Park 2015, Matonytė 2009). Detta innebar att det läger som förlorat delar av sin makt efter upplösningen nu fick möjligheten att forma de nyskapade institutionerna. Vidare valde presidenten sin egen personal från samma parti, och styrde Litauen med en mindre, elitistisk grupp. Trots detta beskrivs Brazauskas tid som president som ineffektiv, och han ansågs vara en svag ledare utan tydliga ambitioner och mål (Park 2015). Presidenten hade lite erfarenhet av vad den nya positionen krävde, vilket lämnade ett vakuum som utnyttjades av andra aktörer. Tack vare Brazauskas kontakter i partiet med majoritet i parlamentet lyckades han dock bevara sin ställning hela mandatperioden (ibid.).

Vid nästa presidentval vann kandidaten Valdas Adamkus som ställde upp i valet med stöd av Centerunionen. I motsättning till Brazauskas, som vilja förstärka förbindelserna med Ryssland, avsåg Adamkus att styra Litauen mot modernisering, NATO och EU (ibid.). Adamkus hade dock inte lika lätt att få med sig övriga aktörer. Framförallt uppstod motsättningar mellan presidenten och Landsbergis som nu var parlamentets talesman. Efter valet hade Landsbergis inofficiellt styrt Litauens utrikespolitiska policyskapande något som Adamkus starkt motsatte sig. Konflikten resulterade i att "the president would be in charge of all state affairs at the international level, while the speaker would coordinate relations only with foreign legislatures." (ibid.). Vidare uppstod även konflikter mellan Adamkus och några av de premiärministrar som tillträdde under hans period. Några hävdade att presidenten försökte smutskasta regeringen och anklagade presidiet för att avsiktligt motarbeta regeringens verksamhet. Hans period kännetecknas således av intern kamp inom den politiska ledningen och inom högerblocket (ibid.). Politiken i Litauen under tidsperioden 1990–2000 kännetecknas även i sin helhet av interna och externa kamper vilket resulterat i att regeringscheferna ibland tvingats avgå innan slutet av deras mandatperiod till följd av konflikter med presidenten eller på grund av korrupsionsskandaler (Nationalencyklopedin 2018b).

Tabell 2. Översikt över Litauens statsöverhuvuden och regeringschefer under tidsperioden 1991–2002 (Nationalencyklopedin 2018b)

Tidsperiod <i>Statsöverhuvud mandatperiod</i>	Statsöverhuvud <i>Partistöd</i>	Regeringschef <i>Partitillhörighet</i>
1991-1992	Vytautas Landsbergis <i>Sjūdis</i>	Kazimira Prunskiene Albertas Simenas Gediminas Vagnorius Aleksandras Abisala <i>Alla: oberoende, stöd av Sjūdis</i>
1992-1998	Algirdas Brazauskas <i>Demokratiska arbetarpartiet</i>	Bronislovas Lubys <i>oberoende, stöd av Demokratiska Arbetarpartiet</i> Adolfas Slezevicius <i>Demokratiska Arbetarpartiet</i> Laurynas Stankevicius <i>Demokratiska Arbetarpartiet)</i> Gediminas Vagnorius <i>Hemlandsunionen, tidigare Sjūdis</i>
1998-2002	Valdas Adamkus <i>Centerunionen</i>	Rolandas Paksas <i>Hemlandsunionen</i> Adrius Kubilius <i>Hemlandsunionen</i> Rolandas Paksas <i>Liberala Unionen</i> Algirdas Brazauskas <i>Socialdemokraterna</i>

6 Analys

I detta avsnitt appliceras O'Donnell och Schmitters teori på Belarus och Litauen. Detta görs genom att urskilja de centrala faktorerna inom teorin. Den operationaliseringen som presenterades i avsnitt tre kommer att ligga till grund för att igenkänna dessa. Inledningsvis kommer liberalisering och demokratisering i de två fallen att redogöras för. Därefter sker en identifiering av eventuella hard-liners och soft-liners samt en identifiering av eventuella sprick- och paktbildningar. Detta genomförs med basis av den bakgrund som presenterades i avsnitt fem.

6.1 Belarus

6.1.1 Liberalisering och demokratisering

Då den liberale och nationalistiske Shushkovich tillträdde som statsöverhuvud kan ett skifte i liberaliseringsgrad utrönas. Under denna period var öppenheten i medier större (Nationalencyklopedin 2018a). Även en början till en demokratiseringsprocess går att urskilja då ett elektoralt system infördes. Vidare infördes även förändringar i konstitutionen som omfördelade makten inom regimen samt begränsade tiden statsöverhuvudet kunde sitta vid makten (Karbalevich 2002).

Efter det att Lukashenka kom till makten skedde dock en tydlig avliberalisering och avdemokratisering. Censur blev allt vanligare, rättsäkerheten försämrades, oberoende fackföreningar förbjöds och kandidater i parlamentsvals rättigheter begränsades. Inga val som skett sedan 1994 klassas som fria och rättvisa (Freedom House 2018d).

6.1.2 Hard-liners och soft-liners

Det är inte självklart hur de olika aktörerna i Belarus kan klassificeras utifrån O'Donnell och Schmitters typologi. Enklast att definiera är "Belarusian Popular Front" som förespråkade demokrati av ideologiska skäl. För att de skulle kunna ha någon möjlighet att få tillgång till politisk makt skulle det även krävas demokratiska val, då de inte hade tillräckligt med stöd för att konkurrera ut den sittande regimen. Således kan eliterna inom detta parti klassas som soft-liners.

Lukashenkas agerande ligger istället i linje med det som i O'Donnell och Schmitters typologi beskrivs som en hard-liner. Han uttryckte en stor tilltro till det kommunistiska systemet och framförallt en stark motvilja till det demokratiska systemet. När han väl kom till makten hade han inte heller något incitament att införa ett demokratiskt system, utan ett auktoritärt styre medförde istället möjligheter för honom att behålla makten på obestämd tid.

Mer invecklat är att definiera den kommunistiska belarusiska eliten (PKB). De följde, till skillnad från majoriteten av de andra postsovjetiska staterna, inte med i den demokrativåg som drog över Europa. Den tidigare belarusiska eliten i sovjet enades i en belarusisk fraktion som i princip utgjordes av samma parti men med vissa förändringar i strukturen. Således var de kommunistiska värderingarna starka (Karbalevich 2002). Det går att argumentera för att det kommunistiska partiet ansåg sig tvungna att införa demokratiska inslag för att lyckas behålla makten på grund av de påtryckningar som fanns på regimen både från oppositionen men även från internationella instanser. De kan i detta fall eventuellt klassas som opportunistiska soft-liners.

6.1.3 Sprickbildning och paktbildning

Innan självständighet utropades fanns det utanför den sittande regimen aktörer som kämpade för demokrati, men inom partiet var stödet för Moskva och det auktoritära styret stort. Efter fallet av sovjet skedde en viss omorganisering inom den sittande regimen, men majoriteten av den kommunistiska eliten fick i det nya belarusiska partiet (PKB) en post som motsvarade den de haft under sovjettiden och direkt efter självständighetsförklaringen hade det således inte skett stora förändringar inom den belarusiska politiken. Det går därmed inte att argumentera för perioden kännetecknades av någon stark sprickbildning i Belarus.

Det svaga stöder för den belarusiska regimen överlag lämnade både eliten och oppositionen oorganiserade, svaga och fragmenterade (Gel'man 2008). På grund av att makten tidigare varit starkt centraliserad saknade det kommunistiska partiet en lokal maktbas samt egna partiprogram och idéer (Karbalevich 2002). Stanislav förde en betydligt mer nationalistisk politik än resterande eliter i kommunistiska partiet, men hans reella makt begränsades snabbt efter att han tillträtt som statsöverhuvud (Way 2015 s. 124–125). Utöver detta var den kommunistiska eliten inte benägen att införa politiska reformer, särskilt jämfört med andra post-sovjetiska stater (Way 2015 s. 120–127). Det kommunistiska partiet stod dock under hård press att demokratiseras, delvis från omvärlden men också från den demokratiska oppositionen. Den kommunistiska eliten anpassade sig efter den demokratiska oppositionens krav på självständighet, vilket kan ses som en viss grad av paktbildning. BPF lyckades som nämnt under avsnitt fem även att få regeringen att ändra konstitutionen för att förkorta tiden statsöverhuvudet får sitta vid makten.

Lukashenkas tendens att utesluta partimedlemmar som tycker annorlunda har också varit ett sätt att undvika sprickbildningar inom det egna partiet. Lukashenkas regim kompromissade inte heller med andra partier för att

demokratiseringar, och han har också jobbat aktivt för att eliminera opposition och på så sätt inte varit tvungen skapa pakter med andra aktörer.

6.2 Litauen

6.2.1 Liberalisering och demokratisering

Redan 1993 räknades Litauen som en av de postkommunistiska länderna som hade upplevt högst grad av liberalisering. Under denna tidsperiod utnyttjade medborgarna allt större grader av politiska friheter och civila rättigheter (Janušauskienė 2011 s. 1). Litauen utökade sitt medborgarskap till alla födda inom dess gränser i och med den nya konstitutionen 1992, och över 90 procent av icke-etniskt litauiska blev medborgare (Freedom House 2018b). Således kan en liberalisering enligt O'Donnell och Schmitters terminologi urskiljas (1986 s. 6).

Den nya konstitutionen innebar också stora förändringar av hur makten fördelas mellan centrala politiska aktörer i Litauen, och åren efter att den röstades igenom fortsatte regelbundna val att äga rum. 71 platser till parlamentet valdes direkt, och 70 platser valdes enligt proportionell representation, under en fyraårig mandatperiod. Presidenten valdes direkt för en femårig mandatperiod. Det finns inga uppgifter om tidigare val, men valet till legislaturen 1996 och presidentvalet 1998 ansågs vara fria och rättvisa enligt internationella observatörer (Freedom House 2018b).

En aspekt av det politiska ledarskapet i Litauen under denna period var närvaron av eliter som hade haft inflytande innan självständigheten (Janušauskienė 2011 s. 55). Eliter från båda blocken klamrade sig fast vid maktpositioner och, även om befolkningen fick rösta med jämna mellanrum, skedde inte ett genomgående utbyte av centrala politiska aktörer under tidsperioden efter 1990. Likafullt tycks Litauen ha genomgått en liberalisering efter självständighetsförklaring, och uppnådde, till viss del det, som enligt O'Donnell och Schmitter kan klassas som demokratisering åtta år senare (1986 s. 7–8).

6.2.2 Hard-liners och soft-liners

Det finns viss problematik när det kommer till att fastställa tydliga hard-liners och soft-liners i Litauen. Eliterna från det kommunistiska lägret i Litauen kan eventuellt urskiljas som det O'Donnell och Schmitter beskriver som hard-liners, men detta är inte självklart. Algirdas Brazauskas var visserligen en del av det tidigare kommunistiska ledarskapet, men han och andra eliter inom partiet hade drivit en nationalistisk kamp och separerat sig från Sovjetiska kommunistpartiet. De placerade sig likafullt också som en motpol till demokrati- och frihetsrörelsen

och Vytautas Landsbergis (Janušauskienė 2011 s. 7). Då det icke-kommunistiska lägret fick stort inflytande efter upplösningen tvingades de kommunistiska eliterna att anpassa sig. Således kan även de urskiljas som soft-liners enligt O'Donnell och Schmitter terminologi då de förhåller sig till ett elektoralt system för att behålla sina ledande positioner (1986 s. 16-17). Det går att argumentera för att tidigare hard-liners tar en ny position i förhållande till de nya spelregler som utformades åren 1990–1992 (Nationalencyklopedin 2018b).

De eliter som hade som mål att minska kommunismens grepp i Litauen kan däremot tydligt urskiljas som soft-liners. Dessa aktörer, med Landsbergis i spetsen, talade för ett mer demokratiskt system. De positionerade sig själva som en ideologisk motpol till kommunismen, och förespråkade ett Litauen som skulle röra sig närmre Västeuropa (Park 2015 s. 158). Dessa eliter arbetade för att införa marknadsekonomi och ett demokratiskt system (Nationalencyklopedin 2018b).

6.2.3 Sprickbildning och paktbildning

Den första sprickbildningen uppstod inom det kommunistiska partiet redan innan upplösningen i form av en kamp om självständighet från Sovjetunionen. Denna kamp var en bidragande faktor för både eventuella hard-liners och de som identifierats som soft-liners, då det även var eliter inom det kommunistiska partiet i Litauen som kämpade för partiets frigörelse (Janušauskienė 2011 s. 7). Efter upplösningen uppstod dock ytterligare en sprickbildning mellan de politiska eliterna i de två lägren. Denna kamp var delvis en ideologisk kamp men också en kamp mellan gammalt och nytt. Landet etablerade således även en tydligt höger- och vänsterskala i likhet med andra västeuropeiska länder, där partier och deras eliter tvingades samarbeta och bilda två block för att bemöta motståndet från oppositionen (Nationalencyklopedin 2018b).

De första åren efter upplösningen lyckades soft-liners gripa makten och hade en central funktion i utformningen av Litauens nya konstitution och omorganisering av dess institutioner, men detta innebar inte att det andra lägret inte påverkade utformningen av dessa. Kommunistiska eliter som Brazauskas fortsatte att ha stort inflytande på politiken i Litauen. Likafullt tvingades de tidigare kommunistiska ledarna att anpassa sig, men konstitutionen 1992 skapades inte helt utan deras influenser. Utformningen av Litauens nya institutioner kan således ses som en konsekvens av de två olika lägrens anpassning till varandra i med målet att få igenom sina mål och bevara sitt inflytande (Park 2015).

7 Diskussion

Detta avsnitt avser besvara den frågeställningen som framfördes i avsnitt ett. Här sker en avslutande diskussion om huruvida teorin är applicerbar på de två fallen. Avsnittet jämför analyserna från Belarus och Litauens med avseende på fallens överensstämmelse med O'Donnell och Schmitters teori. I detta avsnitt sker således en jämförelse mellan de förklaringsfaktorer och mekanismer som teorin pekar på är av väsentlighet för staternas transition mot demokrati, och huruvida dessa kan förklara varför Litauen och Belarus hade så kontrasterande resultat.

Det går att identifiera något av det O'Donnell och Schmitter beskriver som liberalisering i både Litauen och Belarus de första åren efter självständighet från Sovjetunionen. I Litauen skedde en utökning av medborgarnas fri- och rättigheter, 1992 röstades en ny konstitution igenom som tydligare fördelade makten i landet, och 1993 valdes Litauens första president under ett semi-fritt val. Bara några år senare när landet gick till val för legislaturen kunde internationella observatörer beskriva valet som fritt och rättvist, således var landet på god väg mot det O'Donnell och Schmitter beskriver som demokratisering. Även Belarus såg en viss liberalisering i form av en friare press och andra rättigheter, om än inte i lika hög grad som Litauen.

Det är möjligt att identifiera soft-liners i Litauen som den demokrati- och frihetsrörelse som var aktiv redan innan 1990. Landisbergis, Litauens statsöverhuvud 1990–1992, kan identifieras som en soft-liner som grundare och ledare för rörelsen. Det är något mer problematiskt att identifiera hard-liners i Litauen. Visserligen var tidigare kommunistiska ledare närvarande, men dessa hade både varit aktiva vid frigörelsen från Sovjetunionens kommunistiska parti och de anpassade sig snabbt efter det nya valsystemet. Eliterna är inte lika lättklassificerade i Belarus. Det återfanns både eventuella soft-liners och hard-liners, där Lukashenka och oppositionen stod som motpolar.

Även sprick- och paktbildning var lättare att identifiera i Litauen. Delvis uppstod en tydlig spricka inom kommunistpartiet som slutade i självständighet från det Sovjetiska kommunistpartiet, således skapades även en spricka bland den styrande eliten. Försättningsvis uppstod också en spricka mellan de, efter 1990, närvarande politiska eliterna i form av två block som båda hade möjligheter att kämpa om makten. I Belarus uppstod inte sprickbildningar inom eliten i samma grad som Litauen. Sprickbildningarna i Litauen bidrog för det första till att politiska eliter inom blocken tvingades samarbeta för att motarbeta det andra blocket, och för det andra till att utformningen och utvecklingen av de nya politiska institutionerna i Litauen var en kompromiss eller ett samspel mellan de två blocken.

I det kommunistiska partiet i Belarus förde Stanislav Shuskevich en mer nationalistisk och liberal politik än resterande eliter i det kommunistiska partiet,

men utöver det var de mer eller mindre enade. Det går att argumentera för att en paktbildning var på väg att ske mellan kommunistpartiet och oppositionen, då regeringen var tvungen att göra kompromisser till följd av oppositionens påtryckningar. Den extrema hard-linern Lukashenka vann dock det demokratiska valet, vilket då avstannade den processen.

Det går att ifrågasätta förklaringsstyrkan av O'Donnell och Schmitters teori när den appliceras på de olika länderna. Teorin kan till viss del förklara varför Litauens demokratiseringsprocess fortlöpte, och på samma sätt kan avsaknaden av teorins centrala element i Belarus eventuellt förklara varför landets demokratiseringsprocess aldrig tog fart. Dock återfanns förvisso vissa element i Belarus, men inte i lika hög grad som i Litauen. I denna studie går det att se att det utifrån O'Donnell och Schmitters teori fanns ett utrymme för demokratiseringsprocessen att ta fart även i Belarus eftersom en liberaliseringsprocess påbörjats. Det är dock svårt att avgöra huruvida förklaringen till detta verkligen är kampen mellan landets eliter. Förklaringsstyrkan i teorin är överlag svår att bedöma i fallet med Belarus då många andra faktorer tycks spela en stor, kanske större roll än politiska elitors agerande, till exempel avsaknad av nationell identitet, relationen till sovjet, samt den instabila ekonomin.

8 Referenser

- Bennett, Brian 2011. *The Last Dictatorship in Europe: Belarus Under Lukashenko*. London: Hurst Publishers
- EIU, The Economist Intelligence Unit's Democracy Index, 2017.
<https://infographics.economist.com/2018/DemocracyIndex/> (Hämtad: 2018-05-10)
- Ekman, Joakim - Linde, Jonas - Sedelius, Thomas, 2014.
Demokratiseringsprocesser. Andra upplagan. Köpenhamn: Studentlitteratur
- Freedom House, 2018a. *Lithuania 2017 Overview*.
<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2017/lithuania> (Hämtad: 2018-05-10)
- Freedom House, 2018b. *Lithuania 1998 Overview*.
<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/1998/lithuania> (Hämtad: 2018-05-02)
- Freedom House, 2018c. *Belarus 2017 Overview*.
<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2017/belarus> (Hämtad: 2018-05-05)
- Freedom House, 2018b, *Belarus 1998 Overview*.
<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/1998/belarus> (Hämtad: 2018-05-08)
- Gel'man, Vladimir, 2008. "Out of the Frying Pan, into the Fire? Post-Soviet Regime Changes in Comparative Perspective", *International Political Science Review*, vol. 29, nr. 2 s. 157–180
- Janusauskiene, Diana, 2011. *Post-Communist Democratisation in Lithuania*. Första upplagan. Amsterdam: Editions Rodupoi B.V.
- Matonyte, Irmina, 2009. "Ex-nomenklatura and Ex-dissidents in the Post-Communist Parliaments of Estonia, Latvia, Lithuania, and Poland", *Viesoji Politika ir Administravimas* vol. 29 s. 28–39
- McFaul, Michael, 2002. "The Fourth Wave of Democracy and Dictatorship: Noncooperative Transitions in the Postcommunist World", *World Politics* vol. 54, nr. 2, s. 212–244
- Nationalencyklopedin, 2018a. *Vitryssland*.
<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/vitryssland> (Hämtad: 2018-05-11)
- Nationalencyklopedin, 2018b. *Litauen*. <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/litauen> (Hämtad: 2018-05-02).

- New York Times, 1994. *Populist in Belarus Sweeps to a Presidential Victory*.
<https://www.nytimes.com/1994/07/11/world/populist-in-belarus-sweeps-to-a-presidential-victory.html> (Hämtad: 2018-05-08)
- Nohlen, Dieter – Ströver, Philip, 2010. *Elections in Europe: A Data Handbook*.
 Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft
- O'Donnell, Guillermo – Schmitter, Phillippe, 1986. *Transitions from Authoritarian Rule: Tentative Conclusions about Uncertain Democracies*. Baltimore: The John Hopkins University Press
- Park, Ausra, 2015. "Post-communist Leadership: A Case Study of Lithuania's 'White House'", *Demokratizatsiya* vol. 23, nr. 2, s. 151–179
- Valentinavicius, Virgis, 2003. "Lithuania: A Fragile Democracy on the Road West", *East European Constitutional Review* vol. 12, nr. 1, s. 111–115
- Von Beyme, Klaus, 1996. *Transition to Democracy in Eastern Europe*. Första upplagan. London: MacMillan Press LTD
- Way, Lucan, 2015. *Pluralism by Default: Weak Autocrats and the Rise of Competitive Politics*. Baltimore: The John Hopkins University Press
- White S., Feklyunina V, 2014. *Belarus and 'Europe': Elite Discourses*. In: *Identities and Foreign Policies in Russia, Ukraine and Belarus*. London: Palgrave Macmillan